

INDALI PÉTER LEVELE GYULAI PÁLHOZ.

A tragikus sorsú fiatal poéta: Indali Gyula (1851—1880) édesatyja írta ezt a levelet fia keresztapjához, Gyulai Pálhoz, amikor az Pestre jött tanulmányait folytatni és írói babérokat keresni. A levél rendkívül jellemző Gyulaira, akiben az aggódó apa annyira megbízott. A levelet a M. Nemzeti Múzeum kéziratára őrzi.

Kolozsvár, aug. 9. 1874.

Szeretett kedves Komám! édes Barátom!

Gyula fiam Pestre menetelével vágyainak, ábrándjainak ne-továbbját érte el. Hogy minden szép reményei, kilátásai füstbe ne menjenek, a tapasztalatlan ifjúnak mindenekfelett jó irányadóra, bölcs tanácsadóra lenne szüksége. Kérve kérek: légy azzá ránézz! Édesítsd magadhoz s vezérelj lépteit!! Senkisémet tehetné ezt oly könnyen s biztosan, mint te, kit véghetetlenül respectal. Tekintélyeddel jövőjét, boldogságát alapíthatnád meg s a hazára s talán az emberiségre nézve kitűnő celebritássá tehetnéd. Csak egy-két meleg érzelemből fakadt szót, intelmet kellene hozzáintézned: mindent a legnagyobb készséggel megtenne kívánatod, óhajtatásod szerint. Csoda varázserővel bírhat szíve, lelke, egész lénye felett, oly kimondhatatlanul tisztel. Tedd meg szeretett kedves komám, édes Palim, az Isten megáld s áldjon is még legjobb áldásaival érette!! Tehetséges, de viharos lelkét igazgasd, kormányozd szép, jó s nemes célok felé, melyeknek szeretete, cultusa megvan kebelében.

Feleségemmel együtt töled és csak töled várunk legtöbbet, sőt *mindent*, e minden jónak és gyarlóságnak magvait magában rejtő s más által talán fékezhetetlen szellemű poétára vonatkozólag. Te talán leginkább ismerheted az e fajta teremtményeknek érzületeit, jellemét: találd el és adja az ég, a Mindenható Isten, hogy meg is találd nyitját lelkületének. Csinálj derék embert és hazafit belőle, hogy minden örömkönnél édesebb örömet, minden jutalmaknál nagyobb jutalmat találj öntudatodban.

Kereszt-leányod, kinél kedvesebb gyermeke nem lehet a földnek, lelke lelkéből tisztel s velünk együtt Mindnyájatokat üdvözöl.

Megkülönböztetett tisztelettel s szeretettel üel s kéréseit újból meg újból ismételtlen ismétli

komád' és barátod:
Indali Péter.

Közli: KOZOCSA SÁNDOR.

MIKSZÁTH JEGYZETEI GYULAI KÖLTEMÉNYEIHEZ.

Amikor 1893-ban Gyulai Pál költeményeinek 3., bővített kiadása megjelent — a címlapon 1894 szerepel — a Pesti Hirlapban egy tárca jelent meg névtelenül *Mikor a hőhért akasztják* címmel. (1893. 345. sz.) A tárcaíró — már akkor mindenki tudta, hogy Mikszáth — cikkének végén azt írta: «de minthogy már egy kicsit hosszúra nyultam az általánosságokban, engedje

meg a szives olvasó, hogy az akasztást a mai napra felfüggessem (mert a hóhért apródonként kell akasztani), egy másik tárcacikkre halasztván, a mit még el akarok Gyulairól, mint költőrül mondani». ¹ Azt, hogy ez a folytatás miért nem jelent meg, senkisémet tudta — a Mikszáth tulajdonában lévő, általa használt s azóta a Nemzeti Múzeumba került Gyulai-kötet példányának oldallapjára jegyezte föl Endrődi Sándor az okát: «A ceruzás jegyzetek Mikszáth Kálmán megjegyzései, abból az alkalomból, mikor a 'Mikor a hóhért akasztják' című Gyulairól szóló kritikáját írta a Pesti Hirlap-ban. Ebből a kritikából csak az első rész jelent meg, a folytatását Tisza Kálmán tanácsára abba hagyta. Endrődi.» A könyvben Mikszáth ceruzajegyzetei érdekes világot vetnek a cikk írásának körülményeire. E jegyzetek alapján készült a kuriózumszámba menő cikk. A lap szélére írt megjegyzések jellemzőek Mikszáthra, egyben igazolják, hogy Mikszáth tárcája válasz volt Gyulainak *Galamb a kalitkában* c. munkájáról írt kritikájára² — hogy igazságtalan volt, azt nem kell kiemelnünk.

Közöljük Mikszáth jegyzeteit, a költemények címét kurzív, Mikszáth szavaít antiqua betűkkel szedetjük.

Az éjről. Petőfi.

Amott egy agg cserfa zöldül . . . Heine.

Egy tavaszi nap. III. (Első két soránál megjelölve:) Petőfi.

A székely fogoly. Az izlés ellen, discrecio ellen.

Pál gazda. Sületlen.

Beteg-ágyon. Petőfire emlékeztet — mint a macska a tigrisre.

Három éj. (Első strófa megjelölve:) Magyartalan bőbeszédűség.

Marihoz elutazásakor. Mari ne távozz többet! (Nyilván, hogy a költő ne írasson több ilyen verset hozzá.)

A táblabíró. Petőfi «Magyar nemes»-ének átfordítása. Hang, forma-plágium és mégsem ér semmit.

Közli: KOZOCSA SÁNDOR.

DÖMÖTÖR JÁNOS ÉS TOLNAI LAJOS BARÁTSÁGA.

Dunaszentgyörgy, Rákóczi-út 60. Hatalmas udvar, árnyatadó fák tömege, drótkapú, drótkerítés, komoly, cseréptetos, hatalmas kőépület. Valamikor, nem is olyan régen, csak Öreg utcának hívták ezt a széles, girbe-gurba utat, melynek két oldalán kisebb-nagyobb falusi házak vigyáznak a térszerűen kiszélesedő út közepén méltóságteljesen emelkedő templomra. A 60-as ház is valamikor nádtetos, léckapús, léckerítéses ház volt, ott a templom mögött. Tipikus szentgyörgyi, magyar «hosszi» ház, a család vagyoni helyzetéhez mért hatalmas és nagy folyosókkal, szobákkal, tűzhelyekkel ellátva, hatalmas

¹ A tárcza megjelent még Mikszáth Kálmán *Munkáinak* Rubinyi Mózes által kiadott *Az én ismerőseim* c. 36. kötetében is 227—235. l. (Az idézett mondat a könyvben azonban nincs benne.)

² Budapesti Szemle. 71. köt. (1893.) 478—480. l.